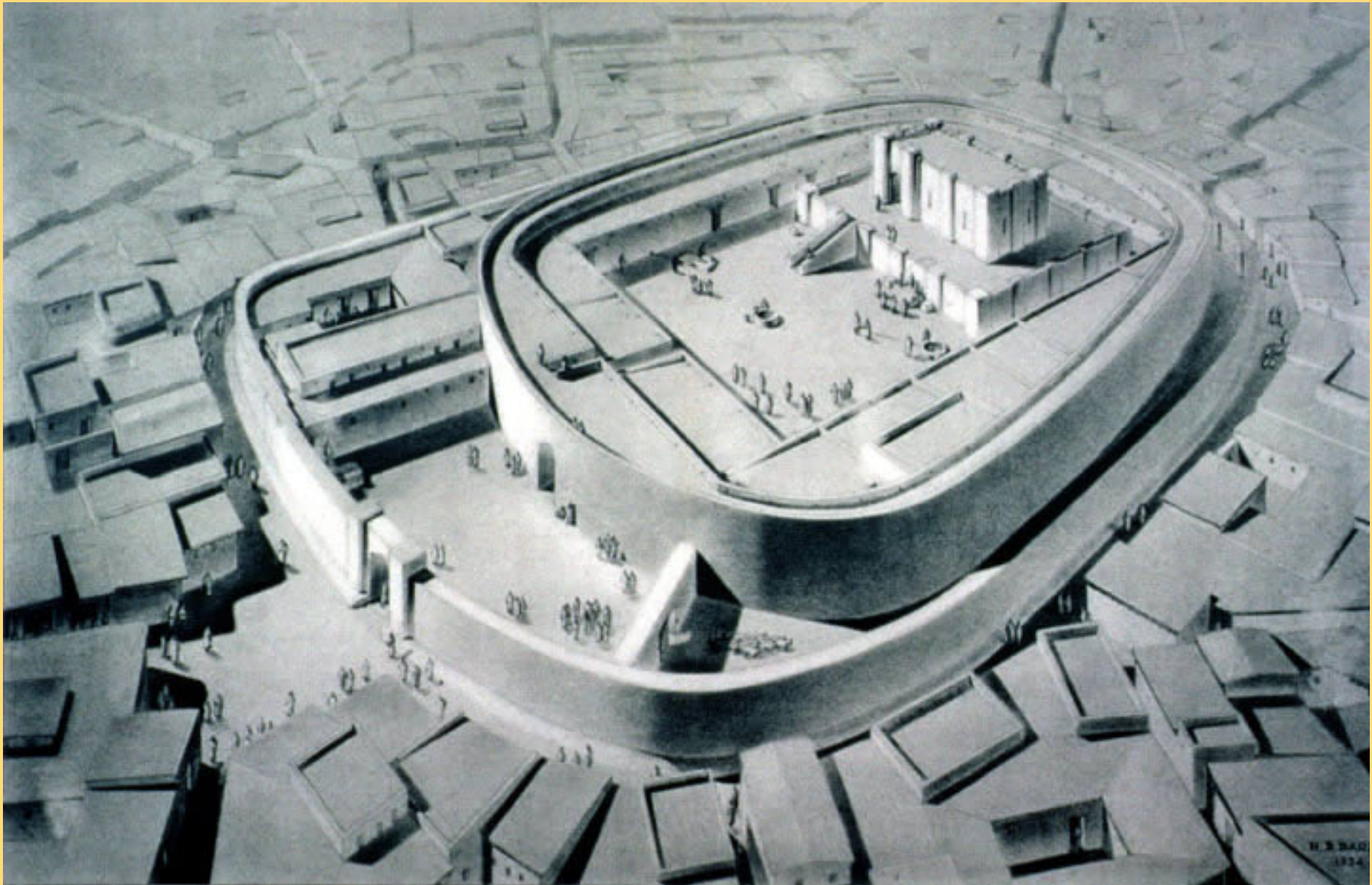

Teocentrický kult

Chafádží – Oválný chrám

□ Chrámy a svatyně

- Svatyně uvnitř obytných domů x monumentální chrámové komplexy
- Chrám = příbytek bohů (É / bítum)
- Základní trojčlenná struktura – nádvoří, antacella, cella
- Od nejstarších dob stavěny na terase
- Materiál – udusaná hlína, hliněné cihly sušené na slunci; příměsí písku, slámy, trusu do pojiva; dřevěné kůly, rákosové rohože
- Vnější výzdoba – jednoduchá, bez oken, výklenky

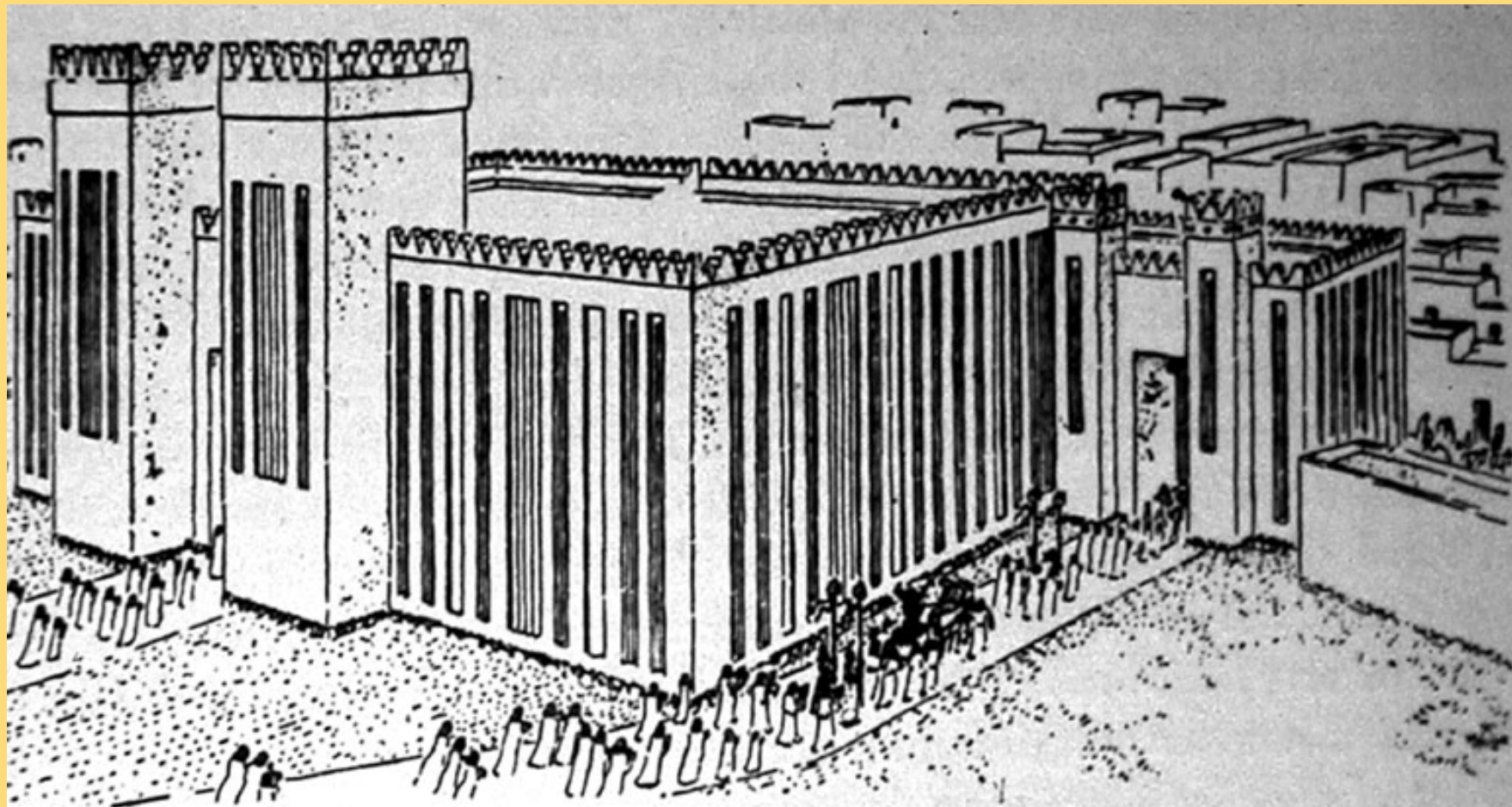

Figure 26. Reconstruction of the Ishtar temple of Tukulti-Ninurta I

- Interiér – zdobené sloupy, výklenky, sochy,...
- Oltáře, nádobky, nástroje, vonné oleje, vybavení pro život božstva,...
- Chrámy pečlivě plánovány odpovědnými osobami – v dalších etapách zpravidla nebyly zastavovány obytnými domy

Chrám jako hospodářská jednotka

- Součástí chrámových komplexů - skladiště, řemeslné dílny, sýpky, kuchyně, prostory pro vzdělávání,...
- Chrám zajišťuje pravdu v právních sporech, kontrola měr a vah,
- Chrám jakožto vlastník rozsáhlého majetku
- Podíl na ekonomice státu

Gudea, prince de Lagash
Statue dite "l'Architecte au plan"
dédiée au dieu Ningirsu
Détail
Musée de la Ville de Paris

Gudea s plánem Ningirsuova chrámu,
22. stol. BC

Uruk

- Celá řada chrámů, nejvýznamnější Innanin chrám **Eanna**, Anův chrám **Kullab** - kultovní centrum od kultury obejdské (cca od konce 6. tis. BC)
- Z urucké kultury zachováno mnoho – výrazné zdobení Eanny (mozaiky z klínů – *Stiftmosaikgebäude*)
- Kullab – na terase, „bílý chrám“ = jedna z fází přestavby, nákladná kamenná budova – dovoz kamene
- V RD výstavba Innanina zikkuratu
- V Kassitské době (2. pol. 2.tis. BC) přestavba Eanny – fasáda z prefabrikovaných cihel – střídání božských figur
- Z různých dob řada textů – nejstarší dochované (proto-klínopis)
- Rozsáhlý mobiliář – nářadí, nástroje, zbraně, otisky textilií, kultovní symboly, nábytek, zlomky plastik,...
- Německé archeologické výpravy (J. Jordan)

British museum

Uruk, detail Innanina chrámu – kassitská přestavba, 15. st. BC

Asýrie

- ^dAššur – jediný původní, částečné splynutí s některými babylonskými bohy – dle mýtu a tradice – př. Enlil svatyně v Nippuru + zikkurat v Aššuru, později přestěhován do Aššurova chrámu
- ^dAššur – „pán bohů“, „Enlil bohů“ – současně převzal Enlilovu družku Ninlil – po ^dAššurovi nevýznamnějším božstvem v Asýrii
- Sluneční fce i zde Šamaš – symbol sluneční kotouč – ^dAššur symbol okřídleného kotouče
- Novoasyrská verze Enúma eliš – roli Marduka stvořitele přebírá ^dAššur
- Ešarra („dům veškerenstva“) – hlavní kultovní centrum ^dAššura
- od pol. 2. tis. BC vznik podvojných chrámů (Sín / Šamaš, An / Adad)
- Německé archeologické výpravy (W. Andrae) – vývoj v archeologii – stratigrafické výkopy – nejlepší poznání dějin

☐ Sochy

sochy a symboly koncentrovány uvnitř chrámů – symbolizace boží přítomnosti antropomorfní sochou či obrazem

- Procedury se sochami – výroba, omývání, šacení, krmení, zpěv
- Odcizení soch cizí armádou – odchod božstva z vlastní vůle, nikoliv násilný odchod

☐ Obřady a rituály

- Obřady doprovázeny hudbou, zpěvem, recitací hymnů,...
- Vždy jen pověřený kněz či kněžka
- Obřady buď před chrámem nebo v největší chrámové místnosti, zřídka v nejsvětější místnosti
- V rámci rituálů sochy / bohové opouštěli svatyni a vydávali se na pouť – do jiné svatyně

2100-1800 BC

□ Personál

- Kultický personál – hierarchie, kněží zajišťují styk s bohy, zajištění kultu, péče o bohy / sochy; s vývojem narůstá množství specializací v rámci kultu jak u kněží, tak u kněžek

Kněží

- EN – nejstarší titul velekněze (z Uruku) – primární zodpovědnost za úrodu a obživu společně s velekněžkou NIN – ve 3. tis. přetvoření
- v raném sumerském období splývá funkce panovníka a hlavního kněze
- velekněz (ve straších obdobích panovník) + hl. chrámový administrátor SANGA / *šangú*
- vykladači božích znamení – *bárú*, zaklínači – *ášipu*, kněží naříkači, kněží zpěváci, hudebníci
- sumerské období – kněží bez vousů a holohlaví, jednoduché roucho
- postupně dlouhý vous i vlasy, „turban“, v mladších obdobích bohatě zdobený oděv

Kněžky

- NIN viz kněží EN
- nejvíce informací ze starobabylonského období, „nevěsty boha“, ženské kláštery, zákonné povinnosti i tresty pro kněžky, statut kněžky zaručoval určitá společenská privilegia

Asyrský kněz

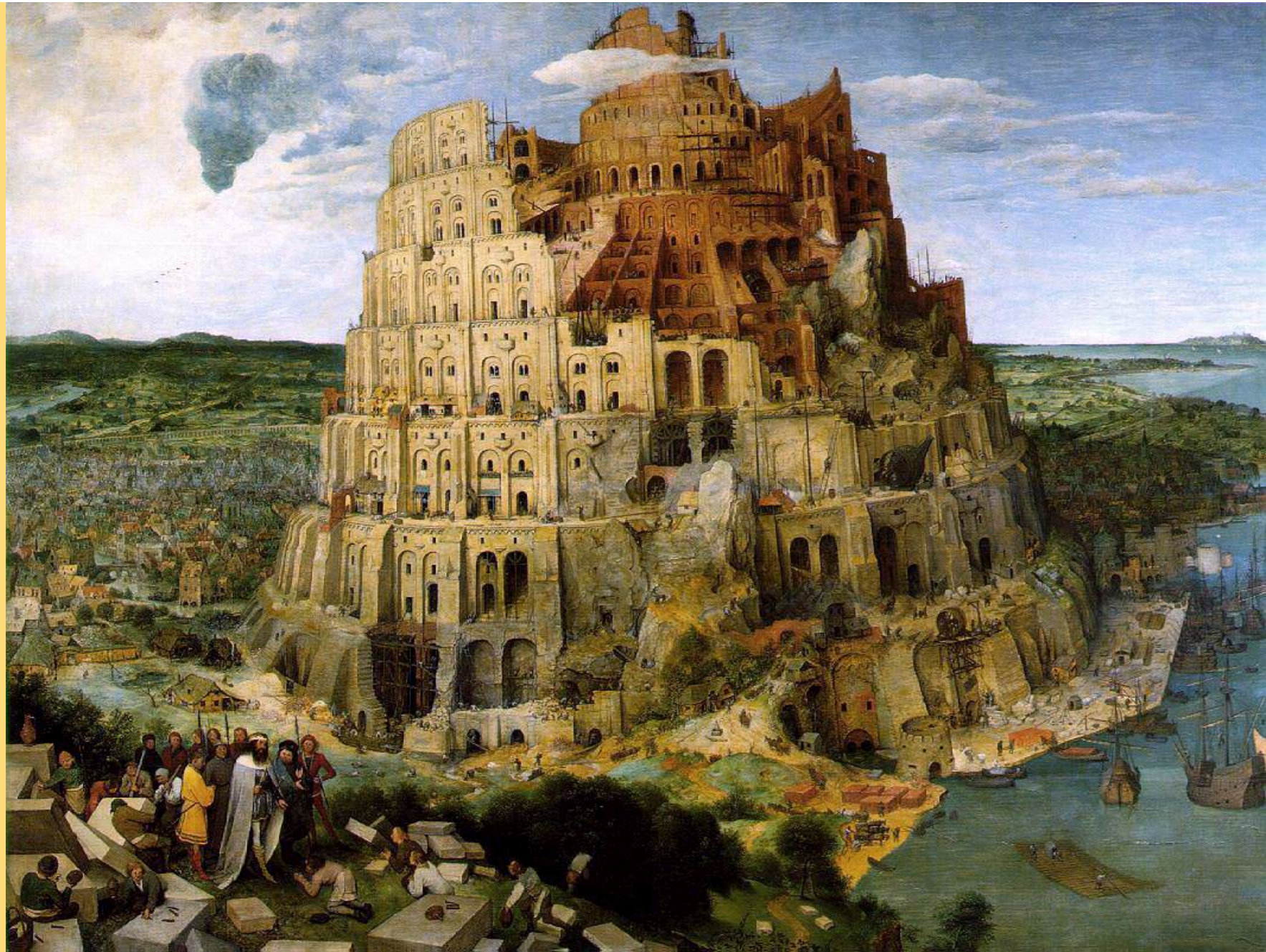

Neo-sumerský kněz

- kněžka **EN / NIN.DINGIR / *éntum*** – nejvyšší kněžky – nevěsty boha, často dcery panovníků (př. Dcera Sargona Akkadského Encheduana), do úřadu si odnášely věno, nesměla mít potomky
- kněžka **LUKUR / *nadítum*** – nesměla rodit děti, nicméně mohla adoptovat a mít manžela, kultická fce nejasná, obstarávání naturálních dávek pro chrám
- kněžka **NU.GIG / *qadištum*** – chrámová prostitutka, nevěstka
- Pomocný personál
zahradníci, kuchaři, hospodářské funkce, rybáři, pracovníci na kanálech, inspektoři v chrámové správě, poslové, pastevcí, cukráři, řemeslníci všeho druhu (hrnčíř, výrobce rákosových rohoží, tesař, kovář,...), lidé na okraji společnosti, vdovy, sirotci,...

□ Zikkuraty

- (akk.) zaqāru = vyčnivat, tyčit se - > ziqquarratu = „chrámová věž“, „vrchol hory“
- od 3.tis. BC – nejprve 3 stupně, od 2.tis. až 7 stupňů
- Dūr Kurigalzu, Aššur, Ninive, Ur, Eridu, ...
- Babylon – Etemenanki při chrámu Esagila (Marduk), Třída procesí od chrámu k městským hradbám a Ištarině bráně – glazované obklady, základna zikkuratu snad až 92m
- Na vrcholu snad svatyně, pravděpodobně obložená barevnými glazovanými cihlami, symbolika propojení nebes a země, kněz spravující svatyni na vrcholu má k nebesům nejbliže

Pieter Bruegel – The Tower of Babel (1563)

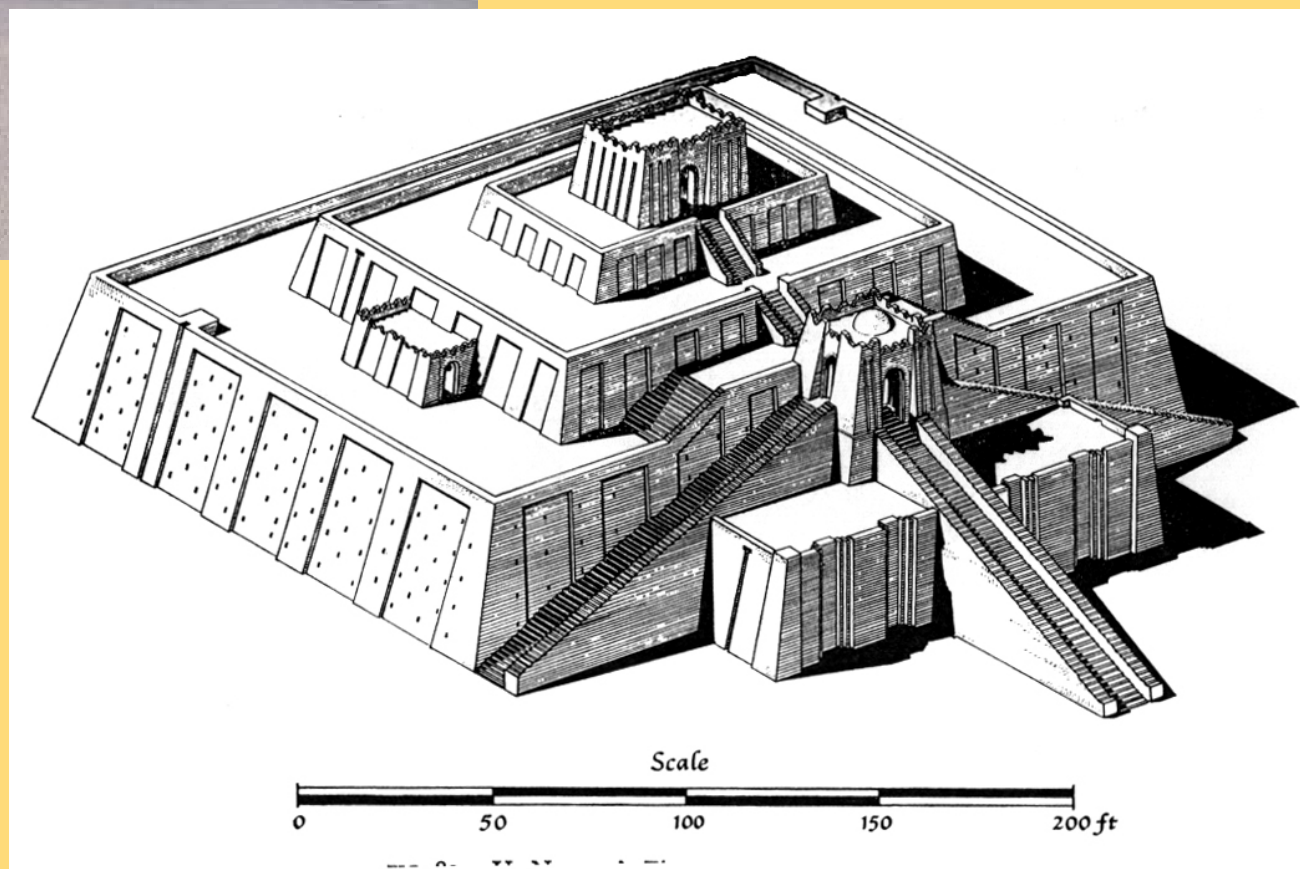

Dúr Kurigalzu; 14.-12. stol BC

Ur - 22.-21.stol BC

- Moderní dostavba

- Rekonstrukce

Maurice Bardin
(1936)
Babylon

